

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**LOGISTIikka FESTIVAALILLA
ALIHANKKIJOKITA TUTKIEN**

Case: Ruisrock 2017

Katja Valpas

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Katja Valpas	Sivumäärä 34 ja 3 liitesivua
Työn nimi Logistiikka festivaalilla alihankkijoita tutkien – case Ruisrock	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pasi Toivanen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Vantaan festivaalit Oy/ Matti Laukko	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli avata Ruisrockin logistista toimintamallia ja kehittää tapahtuman logistista prosessia erityisesti alihankkijoita tutkien. Työn aihe valikoitui työn tilaajan sekä opinnäytetyön tekijän mielenkiinnosta aihetta kohtaan. Työn tilaajan tarpeena oli selvittää mitä kehitettävää logistiikkaprosessissa erityisesti alihankkijoiden kanssa löytyisi. Tavoitteena oli löytää mahdollisia tapoja logistisen prosessin parantamiseen festivaalin ja alihankkijoiden välillä.</p> <p>Festivaalia suunnitellaan laskentatavasta riippuen noin vuosi ja itse tapahtuma kestää kolme päivää. Logistiikan toimivuus festarielämyksen luomisessa on olennaisessa, vaikkakaan ei yleisölle aina niin näkyvässä osassa. Opinnäytetyössäni avaan tätä logistista prosessia.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena havainnoiden sekä haastatellen Ruisrockin työntekijöitä sekä merkittävimpiä alihankkijoita. Vertailuanalyysina haastateltiin Provinssin tuotantopäällikköä. Kirjallisina lähteinä käytettiin erilaisia logistiikkaan ja tapahtumatuotantoihin liittyviä teoksia sekä opinnäytetöitä.</p> <p>Opinnäytetyö avaa syväluotaavasti tapahtuman logistisen prosessin tarpeet, haasteet sekä mahdollisuudet. Työtä voidaan pitää läpileikkauksena hyvin toteutettuun tapahtuman logistiseen prosessiin. Konkreettisina tuotoksina syntyi tavarantoimitusohje tuotanto-organisaatiolle ja toimitusohje tavarantoimittajille sekä alihankkijoille.</p>	
Asiasanat festivaali , logistiikka , tapahtuma	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Katja Valpas	Number of Pages 34 + 3
Title Logistic process of a festival by subcontractors point of view – case Ruisrock	
Supervisor(s) Pasi Toivanen	
Subscriber and/or Mentor Vantaan festivaalit Oy/ Matti Laukko	
Abstract <p>The aim of this thesis was to open up the logistics of Ruisrock and to develop the logistic process of the event, especially focused at the subcontractors. The subject of the thesis was selected because of the interest of my own and the subscriber. The thesis subscriber wanted to find out what could be developed in the logistics of subcontractors. The aim was to possibly find ways to improve the logistical process between the festival and the subcontractors.</p> <p>Depending on the method of calculation, the festival is planned for about one year ahead and the event itself takes three days. The functionality of logistics in creating a festive experience is essential, although it is not a visible part to the audience. In this thesis I open up this logistic process.</p> <p>The thesis was carried out as a case study by observing and by interviewing Ruisrock's employees as well as the most significant subcontractors. I also benchmarked Provinssi by interviewing its Production Manager. I used event and logistics related works and theses as literary sources.</p> <p>This thesis opens up the needs, challenges and opportunities of the logistic process of the event. Thesis concentrates deeply in a well organized process of event logistics.</p> <p>Concrete outputs of the work was the ordering instruction for the production organization and the delivery instruction for the suppliers and subcontractors.</p>	
Keywords festival, logistics, event	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TAUSTATIETOA	6
2.1 Vantaan Festivaalit Oy (työn tilaaja)	6
2.2 Katsaus Ruisrockin historiaan	7
2.3 Opinnäytetyön tekijän tausta Ruisrockin ja logistiikan parissa	8
2.4 Helsingin Rock and Roll Oy - anniskelija (haastateltavana työssä)	9
2.5 Festivaalisähkö Oy - sähköurakoitsija (haastateltavana työssä)	10
3 LOGISTIIKKA TAPAHTUMASSA RUISROCKIN NÄKÖKULMASTA	10
3.1 Logistiikka	11
3.2 Logistinen prosessi	10
3.3 Festivaalin sijainti	13
3.4 Lupa-asiat, melu ja liikenne	14
3.5 Saavutettavuus ja palvelut	14
3.6 Ympäristö ja jätteet	15
4 RUISROCKIN LOGISTISET TOIMENPITEET	18
4.1 Ruisrockin sijainti ja logistinen saavutettavuus	18
4.2 Infrastrukturi	21
4.3 Logistinen prosessi: rakenteet	22
4.4 Logistinen prosessi: alihankkijat	24
4.5 Logistinen prosessi: aikataulu & työvoiman sekä rakenteiden liikkuminen festivaalialueella	26

5 HAASTATTELUT	28
5.1 Taustaa	28
5.2 Analyysia haastattelujen pohjalta	29
6 LOPPUSANAT	32
LÄHTEET	33
LIITTEET	35
Liite 1: Festari–Suomi–Festari sanastoa	
Liite 2: tavaran tilausohje tuotanto-organisaatiolle	
Liite 3: tavaran toimitusohje tavarantoimittajille sekä alihankkijoille	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaaja on Ruisrock -festivaali ja festivaalin tuotantopäällikkö Matti Laukko. Valitsin aiheeni oman kiinnostukseni perusteella. Olen työskennellyt eri tapahtumissa sekä Ruisrockissa teknisen tuotannon tehtävissä alihankkijoiden toimintaa vierestä seuraten ja heidän kanssaan työskennellen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millaisia käytännön toimenpiteitä, ja jopa yksinkertaisia ahaa-elämyksiä olisi olemassa festivaalin logistisen prosessin tehokkaampaan toteutukseen.

Kesäinen festivaalikausi on Suomessa lyhyt, mutta vilkas. Festivaaleilla olevat toimijat työskentelevät lukuisissa tapahtumissa peräkkäin jolloin alihankkijat, tapahtumarakentajat, muut kausityöläiset sekä rakenteet kiertävät tapahtumasta toiseen. Työn tarpeena oli kartoittaa Ruisrockin logistisen prosessin sujuvuutta erityisesti alihankkijoiden näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää olisiko mahdollista löytää toimenpiteitä joilla logistista prosessia voisi parantaa sekä kartoittaa mahdollisuuksia löytää moniulotteista hyötyä joka näkyisi alihankkijoiden ja festivaalijärjestäjien kukkaroissa.

Tapaustutkimus valikoitui työn lähestymistavaksi koska keskityin yksityiskohtaisesti Ruisrockiin ja sen logistiikkaan ja pyrin löytämään uutta tietoa organisaation kehittämisen tueksi (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2009, 53). Menetelminä opinnäytetyössä toimivat usean vuoden ajan tapahtunut osallistuva havainnointi sekä tekemäni haastattelut. Tätä työtä varten haastattelin alihankkijoita, toteutin vertaisarviointia varten haastattelun Provinssin tuotantopäällikön kanssa sekä kävin kehittämiskeskusteluja Matti Laukon (tuotantopäällikkö, Ruisrock), Elina Tammisen (tuottaja, Ruisrock), Mikko Niemelän (promoottori, Ruisrock), Maria Silvaston (tuottaja, Helsingin Rock and Roll Oy) kanssa. Haastateltavat alihankkijat valikoituivat tilaajan toiveiden ja oman mielenkiintoni kautta. Kirjallisuuslähteinä käytin logistiikkaan sekä tapahtumatuotantoihin perehtyviä teoksia sekä opinnäytetöitä.

Ruisrockin organisaatio sekä suurimmat alihankkijat ovat työskennelleet yhdessä jo useita vuosia ja heidän toimintansa on hioutunutta ja perustuu tietyllä tavalla toverilliseen kunnioitukseen. Osapuolet eivät ole toisilleen kasvottomia yrityksiä vaan tuttuja ammattilaisia, joiden kanssa on mukavaa ja sujuvaa työskennellä. Näistä lähtökohdista haaveeni merkittävistä parannuksista logistiseen prosessiin kariutuivat haastateluja analysoidessani. Organisaation ja alihankkijoiden välinen toiminta on pitkälle mietittyä ja avointa.

Opinnäytetyön konkreettisina tuotoksina syntyi tavaran tilausohje tuotantoorganisaation käyttöön sekä tavarantoimittajille tarkoitettu toimitusohje. Ohjeet muistuttavat festivaalin parissa väliaikaisestikin oleville tahoille tavaran logistisen prosessin olemassaolosta ja auttavat hahmottamaan suuren tapahtuman logistista toimintaketjua. Tuotoksena voidaan pitää myös opinnäytetyötä itseään, joka kuvaa festivaalin onnistuneen logistiikan osa-alueita laajasti.

Opinnäytetyöni tuotoksena syntyneet ohjeet tukevat Ruisrockin hioutunutta logistiikkaprosessia ja menevät organisaation käyttöön. Nämä ohjeet mahdollistavat logistiikan sujuvuuden niin vanhoille tutuille, kuin uusillekin alihankkijoille ja muille tavarantoimittajille.

2 TAUSTATIETOA

2.1 Vantaan Festivaalit Oy (työn tilaaja)

Vuonna 1999 perustettu Vantaan festivaalit Oy järjestää Ruisrock -festivaalia. Kaksi vuotta perustamisensa jälkeen vuonna 2001 yritys osti festivaalin Turun kaupungilta. (Hämäläinen 2013) Omistajina yrityksessä ovat Juhani Merimaa, Ari Salonen, Tapio Nousiainen sekä Mikko Niemelä. Kokoaikaisesti festivaali työllistää noin kaksi työntekijää. Työntekijät lisääntyvät eri osa-alueiden osajilla ja harjoittelijoilla mitä lähemmäs kesää mennään. Toimistolla työskentelee osa-aikaisesti noin 15 henkeä. Festivaalin ollessa käynnissä palkkalistoilla voi laskea olevan jopa 100 henkeä. Ruisrockin toimisto sijaitsee Kampissa, Helsingissä.

Vantaan festivaalit Oy järjesti myös Ankkarock -festivaalia (1987-2010) Vantaan Korsossa (järjestäjänä oli Vantaan festivaalit yhdistys vuoteen 1999 asti).

Tämän opinnäytetyön tilaaja Matti Laukko on ensimmäisen kerran työskennellyt Ruisrockissa leirinnän vastaavana vuonna 2006. Vuodesta 2008 Laukko on toiminut tuotantopäällikkönä vastuualueenaan mm. tekninen tuotanto, aluesuunnittelu, logistiikka, alihankkijat sekä turvallisuus.

2.2 Katsaus Ruisrockin historiaan

Tarkastelen seuraavassa pintapuolisesti tapahtuman historiaa logistiikkaan vaikuttavien elementtien kautta. Kerron myös millaisten ihmismäärien kanssa on kautta aikain oltu tekemisissä.

Ruisrockia on järjestetty katkeamattomasti vuodesta 1970 ja se on yksi Euroopan vanhimmista musiikkifestivaaleista.

Toisen Ruisrockin kävijämäärä oli huimat 100 141 musiikinystävää. Kari Immonen kertoo kuinka lehdistö kirjoitti vielä päivää ennen järjestäjän arvioivan tapahtumaan saapuvaksi noin 60 000 henkeä. (Into, Komulainen & Laiho 1995, 23.)

Olisi mielenkiintoista kokea vuoden 1971 monelta osin hyvin erilainen festivaali ja verrata sitä nykypäivään. Tuollaisesta ihmismäärästä tulee runsaasti negatiivisia lieveilmiöitä joihin ei tuohon aikaan vielä osattu, eikä pystytty varautumaan ennakkoon. Kari Purssila kuvailee vuoden 1971 festivaalikokemustaan seuraavasti:

”Toinen festivaali jäi kaaoksena mieleen. Ruissalon festivaalitoimisto oli pienessä asuntovaunussa. Naapurina oli SPR:n ensiaputelttä. Se oli tavattoman intensiivinen ja rankka kokemus. Se oli sitä tosielämää joka löi kuin tiskirätti naamaan. Osa idealismista murtui ihan aiheellisesti.....Meillä oli partiolaisten rakentama kohtaamispaalukin, mutta se poltettiin, kun yöllä oli niin kylmä. (Into ym. 1995, 23.)

70-luvun lopulla Ruisrock kaupallistui ja ammattimaistui. Tapahtuma järjestettiin ensimmäisten vuosien jälkeen vuoteen 1981 asti yksipäiväisenä. Turun kaupungin mu-

siikkilautakunnalta järjestämisvastuu siirrettiin 1989 perustetulle Turun musiikkijuhlasäätiölle vuonna 1990. 90-luku oli festivaalille rankkaa aikaa taloudellisesti ja tuolin kaksipäiväinen tapahtuma oli jopa vaakalaudalla. Lievänä yllätyksenä monille etenkin Turussa tulikin, kun Vantaan festivaalit Oy osti Ruisrockin vuosituhannen vaihteessa.

Ostimme Ruisrockin Turun kaupungilta vuonna 2001, kun kaupunki halusi yksityistää säätiöpohjaisen tapahtumansa, toimitusjohtaja Juhani Merimaa kertoo (Hämäläinen 2013).

Vuodesta 2005 lähtien Ruissalon kansanpuistossa on juhlittu kolme päivää, jota olikin mietitty jo 90-luvulta lähtien kuten Johansson kertoo teoksessa Ruisrock: Ensimmäiset 25 vuotta (Into ym. 1995, 36).

Festivaalia on aina järjestetty Turun Ruissalossa. Kävijämäärät ovat olleet huimia melkein koko 2000-luvun. Viime vuosina festivaali on rikkonut omia kävijäennätyksiään vuosi toisensa perään yli 100 000 kävijällä. Vuonna 2018 Ruisrock myi loppuun ennätyksellisesti jo noin kolme kuukautta ennen tapahtumaa (Ruisrock 2018).

2.3 Opinnäytetyöntekijän tausta Ruisrockin ja logistiikan parissa

Ensimmäistä kertaa työskentelin Vantaan festivaalit Oy:llä vuonna 2007 Ankkarockissa backstagella artistien hostina. Seuraavana kesänä 2008 toimin hostina niin Ruisrockissa kuin Ankkarockissakin. Vuodet 2009 – 2011 työskentelin tuottajana artistituotannon parissa, päävastuualueenani backstagen toiminnot ja hospitality. Ruissalo jäi hetkeksi taka-alalle kun seuraavat kaksi vuotta vierähtivät työskennellessä Tuotanto- ja työntekoyhtiö Pågå Oy:llä, päävastuualueenani yrityksen päivittäinen logistiikka ja henkilöstöresurssointi. Vuodet 2007 – 2017 tein yhtenä kesätyönäni Maailma kylässä festivaalin teknistä tuotantoa samojen vastuualueiden parissa. Teknisen tuotannon osa-alueet liittyvät melkein aina jollain tavalla logistiikkaan ja aiheen parissa työskentely on opettanut minulle kuinka paljon onnistunut logistiikka vaikuttaa onnistuneeseen tapahtumaan.

Ruissaloon palasin parin vuoden tauon jälkeen vuonna 2014, tällä kertaa varastovastavaksi. Vastuullani oli festivaalin huoltoalueella toimiva varasto, jonka kautta muun muassa kulki festivaalin tavaraliikenne ja siellä säilytettiin mm. työkaluja sekä rakennustarvikkeita. Vuonna 2016 työnkuvaa laajennettiin ja tein myös tuotannollisia ennakkotöitä liittyen mm tavaratilauksiin, logistiikkaan ja huoltoalueen kehittämiseen.

Erilaiset työtehtäväni Ruisrockin parissa ovat muodostaneet minulle kokonaisvaltaisen kuvan tapahtumasta ja sen toiminnoista. Nykyisessä työssäni tapahtumakoordinaattorina Kiinteistö Oy Kaapelitalon tapahtumatilojen (Kaapelitehdas sekä Suvilahdi) parissa pystyn ammentamaan onnistuneiden tapahtumien mahdollistamiseksi paljon menneiltä vuosilta.

2.4 Helsingin Rock and Roll Oy – anniskelija (haastateltavana työssä)

Helsingin Rock and Roll Oy:n (myöhemmin myös HRR) ydintoimintoihin festivaalien ruoka- ja juomapalvelujen lisäksi kuuluu rock-klubien Tavastia ja Semifinal, sekä ravintola Ilveksen pyörittäminen Helsingissä. Yritys on perustettu vuonna 1991 ja vuodesta 2001 asti HRR Oy on hoitanut Ruisrockin anniskelua.

Festivaalien ennakkotuotantojen parissa HRR:llä kuluu kokoaikaisesti noin kaksi henkilötyövuotta. Tämä vastuu jakautuu noin kolmelle työntekijälle. Festivaalikesän aikana HRR työllistää satoja ihmisiä.

Jonkin verran festivaaleilla tarvittavaa kalustoa HRR omistaa, mutta pääosan logistiikkaan ja anniskeluun tarvittavista rakenteista toimittaa jokin alihankkija. On kustannustehokasta valita samoja alihankkijoita mitä sillä kertaa vuorossa oleva festivaali käyttää. Omistamaansa kalustoa (kuten keittiölaitteita, astioita tai kassakoneita) yritys myös pienimuotoisesti vuokraa eteenpäin muille alan toimijoille.

HRR on toteuttanut festivaalien anniskelu- ja ruokapalveluja mm. seuraavissa tapahtumissa:

1995 – 2010 Ankkarock

2001 – 2018 Tuska –festivaali sekä Ruisrock

2014 – 2018 Pori Jazz

2015 – 2018 Sideways sekä Provinssi

2018 Tikkurila Festivaali

2.5 Festivaalisähkö Oy – sähköurakoitsija (haastateltavana työssä)

80-luvulla yrityksen toiminta oli jo aluillaan ja 90-luvun lopulla toiminta oli kasvanut josen verran merkittävästi että Festivaalisähkö Oy perustettiin vuonna 2001.

2000 luvun alkupuolella esiintymislavojen sähköistyksen monimutkaistuivat ja kasvoivat ja tällöin yritys laajensi omaa kalustoaan myös aggregaatteihin. (Festivaalisähkö 2018) Nykyään yritykseltä löytyy kalustoa enemmänkin, myös vuokrattavaksi.

Festivaaleilla sähköistys tapahtuu useimmiten verkko- ja aggregaattisähköistyksen yhdistelmillä.

Festivaalisähkön toimitilat sijaitsevat Vantaan Korsossa, josta käsin yritys kiertää ke-sässä lukuisia maamme tapahtumia suurista festivaaleista erilaisiin ulkoilmatapahtumiin työllistäen noin kymmenkunta osaajaa.

3 LOGISTIIKKA TAPAHTUMASSA RUISROCKIN NÄKÖKULMASTA

Tässä luvussa avaan tapahtumien logistiikkaan oleellisesti vaikuttavia termejä ja lainalaisuuksia. Sivuan termin historiaa ja merkitystä sekä avaan logistista prosessia mielestäni hyvin tapahtumalogistiikkaan sovellettavissa olevin termein: tuotehyöty, laatuhyöty sekä kustannushyöty (Hokkanen, Korhonen & Luukkainen 2010, 18).

Tavallista on että ulkoilmafestivaalille tarvitaan kuljetettuna suurin osa kaikesta tarvittavasta: kalusteista, esiintymislavoista, esiintyjistä ja asiakkaista lähtien. Tämänkin vuoksi logistiikan, rakennuksen ja purun suunnitteluun kannattaa aina panostaa.

Tapahtuma on eräänlainen projekti jonka erityispiirteisiin kuuluu rajattu aika, rajattuja resursseja sekä väliaikainen organisaatio. Nämä erityispiirteet ovat hyvin ominaisia myös tapahtumalogistiikalle. (Mäntyneva 2016, 11.)

Jokaiselle tuotannon osa-alueelle on olemassa aikataulu sekä toteutussuunnitelma ja logistiikka on oleellinen osa jokaisen tuotannon osa-alueen onnistumiselle.

George G. Fenich kuvailee tuotantoprosessia logistiikan näkökulmasta mielikuvalla meistä jokaisesta aamutoimien parissa: ensin on herättävä, valittava vaatteet, pu-keuduttava tietyssä järjestyksessä kengät viimeisten joukossa ja sitten vasta voi pei-liin vilkaisun jälkeen poistua ovesta valmiina (Fenich 2015, 19–20).

3.1 Logistiikka

Logistiikka sanan historia juontaa Antiikin Kreikkaan sekä Roomaan. Vuosien saa-tossa sana on terminä näyttäytynyt etenkin sotatoimien yhteydessä. Varsinkin toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltojen armeija on ottanut yleiseen käyttöön termin “logistiikka” kuvatessaan mm huoltojoukkoja, kuljetuksia sekä rakentamista. (Hokka-nen ym. 2010, 11).

Hokkanen ym. (2010, 12) pitää merkittävimpana strategisena tekijänä logistiikan suunnittelua kun mietitään nykyaikaista onnistunutta yritystoimintaa.

3.2 Logistinen prosessi

Logistista prosessia on määritelty perushyötyjen sekä tukihyötyjen näkökulmista. Pe-rushyödyt perustuvat paikkaan, aikaan sekä omistukseen. Tukihyötyjä toimitusketjul-le on listattu kolme: tuotehyöty, laatuhyöty sekä kustannushyöty. (Hokkanen ym. 2010, 18)

Seuraavassa kuvaan näitä tukihyötyjä tapahtumatuotannon logistisen prosessin nä-kökulmasta.

Tuotehyöty

Tuotehyödyllä tarkoitetaan sitä, että toimitus käsittää oikeaa tuotetta oikean suuruisen määrän (Hokkanen ym. 2010, 18).

Jos festivaalille saapuu esimerkiksi aita tai aitoihin tarvittavia aitakiviä liian vähän, viivästyy koko rakennus ja pahimmassa tapauksessa joudutaan tekemään lisätilauksia tai -hankintoja. Usein lisätilaukset voivat olla mahdottomia festivaalin tiukan rakennusaikataulun takia. Festivaalikesän ollessa maassamme lyhyt ovat esimerkiksi festivaaleilla tarvittavat aidat suurella todennäköisyydellä vuokrattuina. Kesä on Suomessa myös rakennustöiden aikaa joka verottaa oman osansa festivaaleillakin käytettävistä rakenteista. Vaikka aitoja olisikin tällaisella lyhyellä varoitusaikalla vuokrattavana niin todennäköisyys että ne olisivat tarpeeksi lähellä järjestettävää festivaalia on pieni. Jos tavaraa saapuisi jostain syystä merkittäviä määriä liikaa aiheuttaisi se turhia kustannuksia ja haasteita varastoinnissa.

Yleensä tavarantoimituksien suurin riski on niiden viivästyminen.

Laatuhyöty

Laatuhyödyllä tarkoitetaan sitä, että tuote on asiakkaalla oikean laatuise-
na (Hokkanen ym. 2010, 18).

Esimerkiksi kuljetuksessa vaurioituneet tai merkittävästi likaiset aidat aiheuttavat festivaalille kustannuksia. Viallisia aitoja joutuu varastoimaan festivaalin ajaksi ja pahimmassa tapauksessa aitoja tarvitsee lisää jos aitoja olisi merkittävä määrä esim. vääntynyt käyttökelvottomaksi kuljetuksen aikana. Usein vahinkojen takia monia kalusteita ja rakenteita tilataan hieman enemmän mitä oikea tarvemäärä on.

Jos aidat olisivat merkittävän likaisia (esim. mutaisia saapuessaan edellisestä tapahtumasta) ja niiden sijoituspaikka olisi festivaalilla sellainen jossa esteettisyys on tärkeää, tulisi puhdistuskuluja sekä rakennus saattaisi viivästyä näiden puhdistustöiden takia.

Kustannushyöty

Kustannushyöty kertoo kaikkien muiden hyötyjen aiheuttamien kustannusten summasta. Esimerkiksi jos aidat saapuvat tapahtumaan vaurioituneina niin niiden laatuhyödyn kärsiessä kustannukset nousevat ja näin ollen vaikuttavat kustannushyötyyn. (Hokkanen ym. 2010, 18.)

Logistiikka käsittää kaikki ne tekijät, joiden avulla varmistetaan, että oikea tuote, sekä aineeton että aineellinen, on oikean määräisenä, oikeassa paikassa, oikean tarvitsijan käytettävissä, oikeaan aikaan, oikeanlaatuinen ja oikeilla kustannuksilla (Hokkanen ym. 2010, 18).

3.3 Festivaalin sijainti ja ajankohta

Festivaalialueen sijainti ja saavutettavuus ovat tärkeitä ja moneen asiaan kuten logistiikkaan vaikuttavia elementtejä. Kaupungissa pitää huomioida muut ihmiset sekä toiminnot, kauempana taas huomioida puuttuvat fasilitetit.

Sijainnilla voi olla myös merkittävä vaikutus, kun tarkastellaan mahdollisia liikenneyhteyksiä, joita asiakkailta on mahdollisuus käyttää saapuakseen tapahtumaan. Kuinka autoilevat ihmiset saapuvat paikalle ja mihin on mahdollista sijoittaa parkkialueita? Miten julkinen liikenne tukee ihmisten saapumista paikalle? Onko alueelle mahdollista tulla pyöräillen? (Tapahtumatuotanto läpivalaisussa – alihankkijaverkosto tapahtumaorganisaation tukena 2015, 6)

Ruisrock järjestetään, hieman vuodesta riippuen, heinäkuun toisena viikonloppuna. Ajankohta vaikuttaa myös logistiseen prosessiin. Riippuen ajankohdasta rakenteet tulevat joko toisesta tapahtumasta tai alihankkijan varastolta ja myös jatkavat matkaansa tapahtuman jälkeen joko takaisin varastolle tai toiseen tapahtumaan. Rakenteiden lähtiessä toiseen tapahtumaan niiden laskeminen ja pakkaaminen vaatii tarkkuutta jotta tuotehyöty toteutuu. Joskus rakenteita joudutaan puhdistamaan ennen pakkaamista ja kuljetusta jotta laatuhyöty on taattu.

3.4 Lupa-asiat, melu ja liikenne

Festivaalin järjestämiseen tarvitaan liuta erilaisia viranomaisten myöntämiä lupia. Logistisesta näkökulmasta sijainnilla on merkitystä. Tapahtuma-alue täytyy useimmiten vuokrata joko kaupungilta tai yksityiseltä omistajalta. Kaupungin lähellä sijaitsevat maavuokrat ovat todennäköisesti korkeampia kuin kauempana keskustasta sijaitsevat tontit. Kauempana asutuksesta tontit saattavat ylipäättään olla suurempia kuin kaupungissa. On suoraan sanottuna “enemmän tilaa tehdä”.

Kaupungissa tapahtumaa järjestettäessä saattaa melulupien myöntämisen kriteerit olla tiukempia etenkin jos melu kantautuu helposti asuinalueille.

Kauempana asutuskeskittymistä melusta ei aiheudu yhtä helposti haittaa. Luonnon läheisyydessä täytyy kuitenkin ottaa huomioon suojeltu eläimistö sekä kasvisto niin melun kuin liikkumisenkin näkökulmasta.

Liikennejärjestelyiden haasteet kaupungissa ja kauempana asutuksesta ovat hyvin erilaisia. Joskus liikennejärjestelyt osoittautuvat hankaliksi kaupungeissa etenkin jos katuja täytyy sulkea esimerkiksi turvallisuussyistä. Katujen ruuhkautumisiin tulee myös varautua liikenteenohjaajilla tms liikennejärjestelyillä. Poikkeaviin liikennejärjestelyihin liittyy myös omat lupansa.

3.5 Saavutettavuus ja palvelut

Logistiikan näkökulmasta kaupunkiolosuhteissa järjestettävän tapahtuman hyvänä puolena on helppo saavutettavuus. Tapahtuman kävijät voivat käyttää julkista liikennettä, pyöräillä tai tulla jopa kävellen paikalle. Logistiikkakustannukset ovat todennäköisesti pienemmät koska useimmiten tarvittavat palvelut sijaitsevat lähempänä kaupunkikeskittymiä. Palvelujen läheisyys sekä pidemmät aukioloajat ovat eduksi tapahtuman kävijöille sekä itse tapahtumalle.

Kaupungeissa on runsaammin tarjolla valmiita majoitus- ja ravintolapalveluja festivaalin asiakkaiden ja esiintyjien tarpeisiin. Tapahtuman kävijöille tulee tarjota tarpeeksi eritasoisia ja helposti saavutettavia majoituspaikkoja. Myös maailmanluokan artistien vaatimat majoitus- ym. palvelut on helpompi löytää suurimmista kaupungeista. Logistiset kustannukset kasvavat jos artisteja täytyy kuljettaa pitkiä matkoja lentokentiltä festivaalialueelle sekä majoituspaikkaan.

Festivaalien ruoka- ja juomapalveluja tuottavat tahot tarvitsevat tukkupalveluja jotka ovat usein määrältään ja aukioloajoiltaan suppeampia kuin suurissa kaupungeissa.

3.6 Ympäristö ja jätteet

Massatapahtumien järjestämisessä tulee huomioida tapahtuman aiheuttama kuormitus alueen ympäristöön. Tapahtuman ympäristöhuollolla tarkoitetaan sen kokonaisvaltaista jätehuoltoa, johon kuuluu jätteiden kerääminen, kierrätys, seulonta ja jätteiden jalostus eteenpäin. Tapahtuman ympäristöhuolto kattaa tapahtuman aikana toteutuvan jätehuollon lisäksi tapahtuman rakennus- ja purkuajan jätehuollon. (Tapahtumatuotanto läpivalaisussa – alihankkijaverkosto tapahtumaorganisaation tukena, 2015, 50)

Ruisrock on joutunut alusta lähtien miettimään ympäristöä erityisen paljon, koska festivaalin synnyinsijat Ruissalossa ovat osittain luonnonsuojelualuetta. Vuosituhannen vaihteessa Natura 2000 -verkostoon liitettiin melkein koko Ruissalon saari (Koskinen, 2011, 18).

Ruisrockin varsinainen festivaalialue ei kuitenkaan ole luonnonsuojelualuetta. Ruisrockin alueen laitamilta on rajattu suojelualuetta pois ja esimerkiksi yleisön saapumisreitti alueelle on suojelualueiden vieressä.

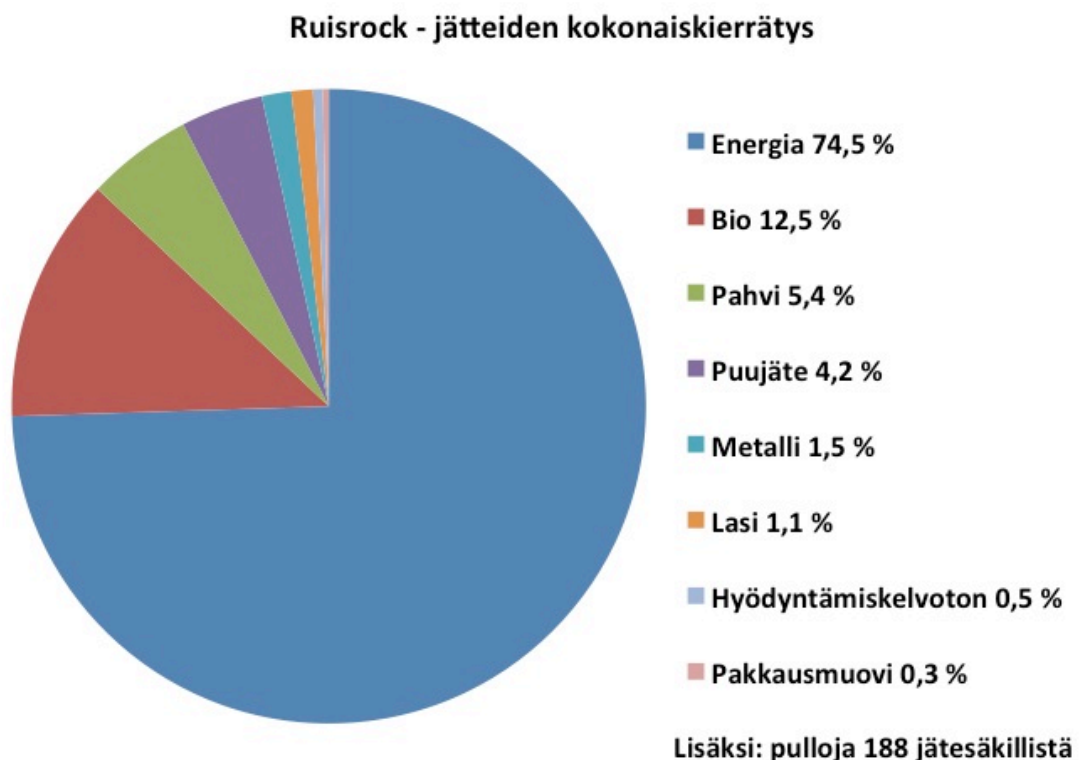
Ruisrock on saanut vuonna 2008 Green 'n' Clean -ympäristömerkin. Merkki perustuu Youropen (The European Festival Association) asettamiin ympäristökriteereihin (Koskinen, 2011, 18).

Ennakkosuunnittelun tärkeys korostuu myös logistiikan ympäristönäkökulmia mietittäessä. Mitä suunnitelmallisemmin ja keskitetympin festivaalilla tarvittavat tarvikkeet tilataan, sitä vähemmän turhia kuljetuksia tarvitsee tehdä. (Tapaninen, 2009, 122)

Festivaalijärjestäjä voi halutessaan suosia alihankkijoita jotka toimivat ympäristöystävällisesti.

Vaikka festivaalijärjestäjä tekisi paikan päällä kierrätyksen ja jätehuollon suhteen parhaansa niin jätteiden loppusijoitukseen ei välttämättä voi vaikuttaa.

Ruisrockin jätteiden sijoittelupaikat vaihtelevat vuosittain palveluntarjoajasta riippuen. Vaarallisen jätteen kuljetus hoidetaan Ruisrockin henkilökunnan toimesta. Sani-teettiliete menee Topinojan kaatopaikalla Gasumin pisteelle. Biojäte menee Lounais-Suomen jätehuollon toimipisteelle, joka Turun seudulla ainoana toimijana ottaa vastaan biojätettä.

Kaavio 1: Ruisrockin jätteiden kokonaiskierrätys 2017 (Katja Valpas)

Tapahtuman jätehuoltoa kannattaa suunnitella yhdessä jätehuollosta vastaavien yritysten kanssa ja miettiä erilaisen jätteen koko elinkaari. Nykyaikana ympäristöystävällisempään jätteidenkäsittelyprosessiin liittyviä vaihtoehtoja on runsaasti ja siihen liittyvät mahdollisuudet muuttuvat jopa vuosittain.

Ympäristön näkökulmasta logistinen rakenne ei ole niin helposti selvitettävissä. Monesti jätteen matka jäteasemalle on lyhyt, mutta matkat erillisiin jätteen käsittelylaitoksiin saattavat olla hyvinkin pitkiä. Tapahtuman jätehuoltoa ja logistiikkaa suunniteltaessa huomion arvoista on, että joissain tapauksissa erikoisjakeen kuljetus tapahtumasta erilliseen käsittelylaitokseen saattaa olla jopa ympäristöä kuormittavampaa ja kalliimpaa kuin lähempänä sijaitsevaan polttolaitokseen sijoittaminen.

Saniteettihuolto eli wc -tilat on Ruissalossa toteutettu erilaisin ratkaisuin. Vesivessoja on asennettu vip- ja artistialueille, bajamaja ja pisuaariratkaisuja yleisö- ja huoltoalueille. Vessojen tyhjennyksestä vastaa Ruisrockissa Valkama Oy. Saniteettitilojen sijoittelussa täytyy huomioida tyhjennykset. Yhtenäiset ja mahdollisimman suuret wc-alueet helpottavat tyhjennystä.

Alueen noin 400 bajamajaa tyhjenetään festivaalin aikana joka yö, kun festivaali on suljettuna yleisöltä. Alueella päivystää myös päiväsaikaan imuauto, joka on valmiudessa tyhjentämään bajamajoja tai harmaavesisäiliöitä (ks liite 1). Usein päiväsaikaan tapahtuvan tyhjennyksen syynä on se että jokin yksittäinen vessa on yöllä jäänyt tyhjentämättä syystä tai toisesta. Festivaalin ensimmäisen aukiolotunnin aikana imuauto voi käydä alueella melko itsenäisesti mutta tämän jälkeen vain poikkeustapauksissa ja järjestyksenvalvojen saattelemana turvallisuuden takaamiseksi. Yleisin ratkaisu tapahtuman aikana mahdollisesti täytyviin vessoihin onkin siis käyttökieltoon asettaminen.

Käsipyyhkeitä pyritään välttämään mahdollisuuksien mukaan mm. pyyherullilla. Festivaalin järjestäminen ei ole ikinä ekologinen teko. Kuitenkin kierrättämisellä, valistuksella, bioenergialla ja mietityllä strategialla ympäristön kuormitusta voidaan merkittävästi vähentää.

4 RUISROCKIN LOGISTISET TOIMENPITEET

Tässä kappaleessa pureudun erityisesti Ruisrockin logistisiin toimenpiteisiin ja toteutuksiin. Kerron festivaalin tavara-, työntekijä- sekä yleisliikenteen ratkaisuksista sekä sen infrastruktuurista. Avaan kuinka monta erilaista ja toisiinsa liittyvää elementtiä voidaan lukea tarvittavan tapahtuman onnistuneeseen logistiseen prosessiin.

Tapahtumissa logistista prosessia hallinnoi ja johtaa tapahtumajärjestäjä. Suoraan Ruisrockin logistiikan kanssa on tekemisissä tuotantopäällikkö sekä kaksi tuottajaa. Ruisrockin tuotannon oman logistiikan parissa työskentelee ennakoon eniten toinen näistä kahdesta tuottajasta. Työskentely tuotannossa on paljon tiedonvälitystä sekä –jakamista organisaation sisä- että ulkopuolelle.

4.1 Sijainti ja logistinen saavutettavuus

Festivaali järjestetään Turussa, Ruissalon kansanpuistossa osoitteessa Kansanpuistontie 65. Vuonna 2017 festivaali oli avoinna yleisölle pe klo 13:00–2:30, la 13:00–02:30, su klo 13:00–23:30.

Kaavio 2: Saapumisreitit Ruisrockin alueelle (Katja Valpas)

Mustalla katkoviivalla on suuntaa antavasti merkitty alue jolle festivaali sijoittuu. Kartassa sinisellä merkattuna ajoreitit ajoluvallisille ajoneuvoille, violetilla pyöräilijöille, oranssilla kävelijöille ja keltaisella vip-venekuljetuksien reitti. Punainen pallo kartan yläalaidassa kuvaa festivaalibussien ja taksien pysähtymispaikkaa.

Festivaalin tavaraliikenne

Ruisrockiin eli Ruissalon kansanpuistoon vievä suurin reitti on käytännössä yksi asvaltoitu, juuri ja juuri kaksikaistainen Kansanpuistontie. Joitain kuljetuksia tulee hieman pidempää reittiä Pikku-Pukintien kautta (ks. Kaavio 2). Kaikki tavaraliikenne festivaalille tapahtuu maakuljetuksina autoilla, kuorma-autoilla sekä rekoilla.

Tavaralogistiikan aikataulutukset kuitenkin määräytyy pääosin rakennusjärjestyksen, ei niinkään Ruissalon logistisen saavutettavuuden kautta. Itse alue on sen verran laaja ja alueelle tuotavan tavaran sijoituspaikat ovat ennalta suunnitellut joten ruuhkaa kuljetusväylille ei synny muuten kuin juuri ennen festivaalin avaamista alueelle pyrkivien tavana- ja henkilökuljetuksien myötä.

Pelastus- ja huoltoreitit on tarkkaan suunniteltu ja ne kattavat Ruisrockin festivaali-alueen. Huoltoreittejä käytetään myös tapahtuman ollessa käynnissä, eli ne eivät voi kulkea yleisöalueiden läpi. Kulkureittien tulee myös olla tarpeeksi leveitä sekä kantavia isoille ajoneuvoille ja muulle vilkkaalle huoltoliikenteelle.

Huoltotiet voivat toimia myös pelastusteinä, mutta niiden täytyy täyttää leveydeltään, kantavuudeltaan ja sijainneiltaan pelastusviranomaisten määräykset. Näiden lisäksi tapahtumaan tulee suunnitella hätäpoistumisreitit, joita käytetään jos alue täytyy tyhjentää äkillisesti. Lisätietoja ja ajantasaista tietoa saa aina alueen pelastusviranomaisilta.

Festivaalin yleisöliikenne

Ruisrockin festivaalikävijät eivät pääse alueelle omalla autollaan. Turkuun saavuttaessa auton voi jättää festivaalin parkkialueelle, joka sijaitsee Turun Artukaisissa Gatorade Centerin (ent. HK Areenan) ja Turun Messukeskuksen läheisyydessä (Ruisrock 2018). Festivaalibussit jättävät asiakkaat Ruissalonsillan toiselle puolelle, josta matkaa jatketaan viimeiset noin kolme kilometriä jalan.

Pyörällä saapuvat vieraat kulkevat pitkälti samaa reittiä festivaalin autoliikenteen kanssa. Pyöräparkki sijaitsee parin sadan metrin päässä Ruisrockin pääportista.

Vip-asiakkaiden liikkumista varten on varattu erilaisia jokilaivoja. Laivojen kapasiteetti on nykyisellään maksimissa, johon yhtenä merkittävänä syynä on Ruissalon laiturin koko. Jos haluttaisiin että useampi laiva pääsisi rantautumaan samanaikaisesti tulisi laiturin olla suurempi. Laituriin mahtuu kerrallaan yhdestä kahteen laivaa, joista kuhunkin mahtuu noin 200 ihmistä kerrallaan. Yleensä laivoja rantautuu kuitenkin vain yksi kerrallaan turvallisuuden ja nopean asiakkaiden rantautumisen takaamiseksi. Noin viidessä minuutissa laiva on rantautunut, purkautunut ihmisistä sekä lähtenyt takaisin kohti Turun keskustaa.

Tuotantotiimi on vuosien ajan miettinyt jopa uuden, isomman laiturin rakentamista mutta kustannuksien on todettu nousevan liian korkeiksi. Asiaan vaikuttaa myös se että lukumäärällisesti vesibusseja ei ole saatavilla ilman merkittävää kuluja nousua. Jo nyt osa käytössä olevista laivoista tulee muista kaupungeista ja se lisää kuluja. Laiturin kapasiteetti on kuitenkin koko muun vuoden ajan riittävä Turun kaupungin vesibussiliikenteelle. Vuonna 2018 Turun kaupunki rakensi pääosin esteettömyyden takaamiseksi uuden laiturin Ruissaloon.

Tapahtumapäivinä festivaalin asiakkaiden turvallisen ja sujuvan poistumisen takaamiseksi on viimeisimpinä vuosina toteutettu järjestäjän sekä turvallisuusorganisaation pitkäjänteisellä ja tarkalla työllä tiesulku. Tämä tarkoittaa sitä etteivät festivaalin työntekijät tai artistit pääse poistumaan festivaalialueelta autolla klo 1.30–2.30 välisenä aikana lauantain eivätkä sunnuntain vastaisina yönä. Näinä aikoina poistumistiet on pyhitetty turvallisuuden vuoksi käveleville sekä pyöräileville festivaalikävijöille. Tämä sulkuaika lyhenee tai pitenee aina tilanteen mukaan.

4.2 Infrastrukturi

Tapahtuma-alueen infrastrukturi käsittää alueen kiinteät ja väliaikaisesti rakennettavat rakenteet. Kiinteitä rakenteita ovat erilaiset rakennukset ja erilaiset valmiiksi rakennetut palveluverkot, kuten sähköverkko. Väliaikaiset rakenteet ovat tapahtumaa varten pystytettäviä rakenteita ja palveluverkkoja, kuten tapahtuman aikainen vesijohtoverkko, erilaiset teltat, lavat ja aidat. Tapahtuman jälkeen nämä rakenteet puretaan kokonaan pois. (Tapahtumatuotanto läpivalaisussa – alihankkijaverkosto tapahtumaorganisaation tukena, 2015, 25)

Mitä enemmän festivaalialueella on hyödynnettävissä olevaa infrastruktuuria, sen parempi. Rusrockissa jo olemassa olevia vesijohto- sekä sähköverkkoja hyödynnetään festivaalin infrastruktuurissa. Vuosien varrella molempia verkkoja on vahvistettu yhteistyössä Turun kaupungin kanssa jotta alue pystyisi vastaamaan myös Ruisrockin tarpeeseen.

Ruissalon kansanpuistossa kiinteitä rakenteita joita festivaali pystyy hyödyntämään on kaksi: Rantalavan backstage-alueella sijaitseva varistorakennus sekä Ruissalon kansanpuiston Juhlasali, joka on Ruisrockin vip-palvelujen käytössä.

Festivaalialuetta suunnitellessa kannattaa järjestäjän miettiä tarkkaan jääkö alueen sisälle tai välittömään läheisyyteen muita toimijoita tai asukkaita. Ruisrockin festivaalialueen sisällä sijaitsee muutama asuintalo sekä ravintola- ja juhlaikäyttöön oleva huvila jotka eivät ole festivaalin aikana Ruisrockin hyödynnettävissä. Näistä aiheutuu järjestäjälle mm logistisia haasteita.

Sun Effects huolehtii alueen valaisusta niin somistuksen kuin työvalonkin suhteen. Vaikka heinäkuussa päivän pituus on noin 19 tuntia, niin Ruissalossakin tulee öisin hetki jolloin on melko pimeää, mutta alueella silti työskennellään kovalla tahdilla. Työvalon määrää lisätään muun muassa valomastoilla. Anniskelun inventaario tehdään aina öisin yleisön poistuttua alueelta. Aluevalaisu on tässä kohdassa elintärkeä tehokkuuden ja turvallisuuden takaaja. (Hartikainen, haastattelu, 2017)

Vuonna 2017 Ruisrockia varten alueelle tuotiin työskentelytiloksi, alueohjelman käyttöön sekä varastointiin: toimistokontteja 59 kpl, lasikontteja 4 kpl (backstagelle sekä reivikonteiksi), merikontteja erilaiseen varastointiin 9 kpl sekä suihku- ja wc-kontteja yhteensä 10 kpl. Esiintymislavoja on viisi kappaletta. Aitaa alueiden rajaamiseen festivaali vaatii noin 12 kilometriä.

4.3 Logistinen prosessi: rakenteet

Festivaalilla tarvittavan rakenteen elinkaari festivaalituotannon näkökulmasta:

Edellisvuosien lukumäärien pohjalta tuotantopäällikkö tekee laskelmat tulevan vuoden aitatarpeista. Aitatarve elää aina aluemuutosten mukaan ja se arvioidaan yleensä alueittain, esimerkiksi: leirintä 5 km, huoltoalue 1,5 km.

Tuotantopäällikkö tilaa aitatarpeensa aitatoimittajalta. Aitojen toimittaja antaa tarjouksen ja kenties jo tässä vaiheessa arviota siitä minkä verran minäkin festivaalin rakennuspäivänä aitoja pystyy alueelle toimittamaan. Aitoja saattaa tulla muista tapahtumista, tavarantoimittajan varastolta tai joskus jopa suoraan valmistajalta.

Riippuen sopimuksista, tavarantoimittaja saattaa vuokrata toiselta alihankkijalta itselleen tavaraa jota sitten toimittaa. Esimerkkinä aitojen toimittaja X toimittaa festivaalin kaikki aidat, mutta aitoja on saapuvan tavaran kuormassa usealta eri omistajalta. Yleensä nämä pyritään yhteistyössä järjestäjän ja tavarantoimittajan kanssa miettimään niin etteivät eri yritysten tavarat mene sekaisin. Esimerkiksi yksittäiset alueet aidoitetaan vain yhden yrityksen aidalla tai toisen yrityksen aidat tulevat eri kuljetuksella kuin muut.

Rakennuksen aikana aidat saapuvat arvioidun toimitusaikataulun mukaan. Joitain muutoksia tapahtuu poikkeuksetta aina, etenkin aikatauluun koska muuttuvia tekijöitä on niin runsaasti.

Tavarantoimittaja (yleensä erillinen kuljetusfirma hoitaa toimitukset) tiputtaa aita-kuormansa järjestäjän ilmoittamaan paikkaan, saapunut tavara pyritään yleensä tarkastamaan ja laskemaan aina vielä paikan päällä.

Festivaalilla aitoja sijoitellaan trukkien ja muiden työkoneiden avulla huoltoalueilta pienemmissä erissä tarvittaviin paikkoihin.

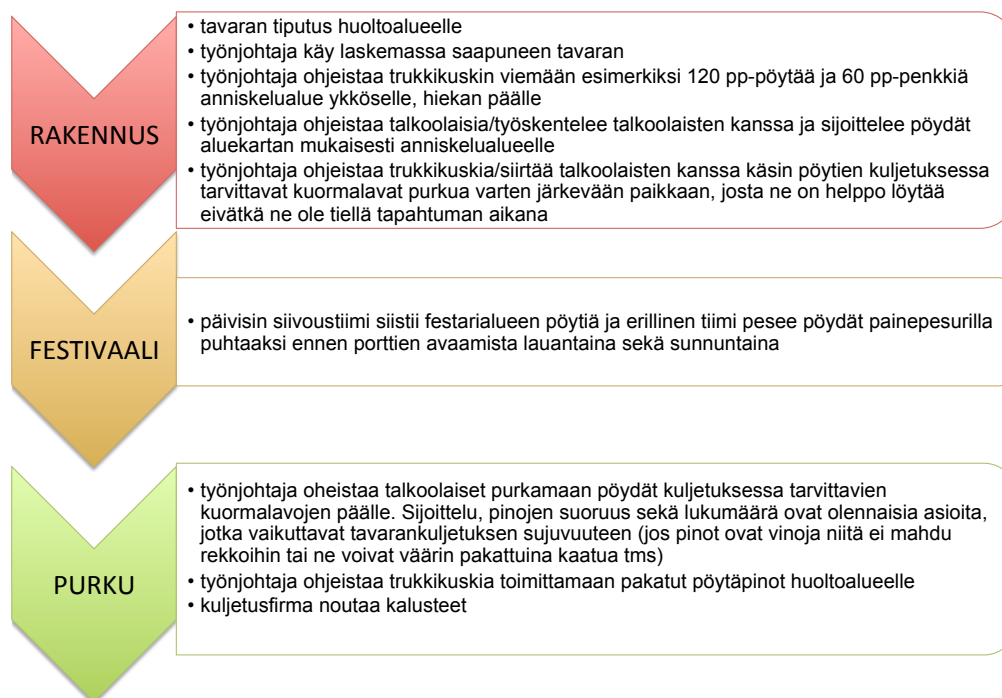

Kaavio 3: Festivaalituotannon näkökulmasta: festivaalirakenteen elinkaari (Katja Valpas)

Festivaalilla tarvittavan rakenteen matka festivaalialueella:

Festivaalin oma rakennustiimi rakentaa ja johtaa talkoolaisia alueen rakentamisessa. Tiimi huolehtii esimerkiksi kaikista aitalinjoista, konttien sijoittelusta, rakentaa alueen teltoja ja niihin kuuluvia lattiarakenteita, huolehtii kokonaisvaltaisesti alueen somistuksesta, kokoaa oleskelualueiden kalustuksia (pöytien, kuormalavoja jne.) ja kaikkea muuta mitä alue tarvitsee näyttääkseen festivaalilta toimivien rakenteiden suhteen. Tavarantoimitus sujuva liikkuminen festivaalialueella on tarkkaan mietitty jotta koneiden ja työntekijöiden resurssit saadaan maksimoitua.

Seuraavassa kaaviossa käytän vaihteeksi esimerkkinä aitojen sijaan pöytiä:

Kaavio 5: Festivaalialueella: esimerkki pöytien elinkaaresta (Katja Valpas)

Yksittäisellä alihankkijalla saattaa olla myös omat logistiset toimintonsa rakenteiden parissa. Näitä toimintoja yhdistellään välillä järjestäjän tai toisen alihankkijan kanssa. Helsingin Rock and Roll Oy rakentaa festivaaleilla tarvittavia myyntitiskkejä lavaelementeistä (ks. liite 1). Festivaalilta toiselle siirryttäessä baaritiskien lukumäärä vaihtelee. Ruisrockissa tarvittavien tiskien määrä on eri kuin Pori Jazzeilla. Ruisrockissa purkulogistiikan monimutkaisuutta ja kustannuksia vähennetään suunnittelemalla etukäteen lavapalojen lukumäärä mikä lähtee HRR Oy:n organisoimalla kuljetuksella Poriin ja mikä Ruisrockin lavapaloja toimittavan alihankkijan kuljetuksella takaisin varastointiin tai seuraavalle vuokraajalle.

4.4 Logistinen prosessi: alihankkijat

Alihankkijat ovat oman osaamisalueensa ammattilaisia ja työskentelevät ympärivuotisesti keskittyen omaan osaamiseensa. Kerran vuodessa tarvittavaa spesifiä osaamista tai kalustoa on hankala ylläpitää ja varastointi tulee kustannuksineen kalliiksi.

Alihankinta onkin tapahtumissa fiksua, kustannustehokasta ja usein myös ainoa vaihtoehto. Festivaalin alihankkijalla voi olla myös omat alihankkijansa jolloin tapahtuma itseasiassa toteutuu tavallaan laajan alihankkijaverkoston kautta.

Vuosien varrella Ruisrockin suurimmat alihankkijat ovat tulleet järjestäjälle tutuksi ja toiminta on päässyt kehittymään turvallisesti, ilman suurempia pelkoja kilpailutuksista tai vaihdoksista. Alihankkijan näkökulmasta vieraamman tapahtumajärjestäjän ja työskentelymallin kanssa toimiminen vaatii erilaisia asioita ja enemmän panostusta ennakkotuotantoon kuin tutumman festivaalin (Riihimaa, haastattelu, 2017).

Alla listattuna tekniseen tuotantoon liittyviä alihankkijoita Ruisrockissa vuonna 2017:

Aluesomistus (päävastuualueena anniskelualueet)	Dream Factory Oy	banderollien kiinnitystä, vip-tilojen somistusta sekä kalustusta, rakentaa anniskelualueiden hinnastot sekä portit, osa festivaalin omista ruoka-/viiniravintoloista (telttä). http://www.dreamfactory.fi
Aluevalaisu ja Sateenkaarilavan tekniikka	Sun Effects Oy	http://www.suneffects.fi
Anniskelija	Helsingin Rock n Roll Oy	http://www.tavastiaklubi.fi
Esiintymislavat ja tekniikka	Akun Tehdas Oy	http://akuntehdas.fi
	Bright Finland Oy	http://www.brightgroup.fi
Jätehuolto sekä työkoneet	Valkama Halinen Oy	työkoneet kuten trukit, kauhakuormaajat sekä jätehuollon vaihtolavat. Työkoneita vuokrataan myös muista yrityksistä mutta koneita ajavat pääosin Valkama Halisen työntekijät. http://www.valkamahalinen.fi
	Remeo Oy	festivaalin bajamajat (370 kpl bajamajoja sekä 10 kpl invabajamajoja) ja niiden tyhjennys. https://remeo.fi
	L & T	Vessakontit (kutsutaan myös vip-veikkoiksi koska sijaitsevat vip-alueilla) vuokrataan L&T:ltä. Ne kytketään Turun kaupungin viemäriverkostoon joten niitä ei tarvitse erikseen tyhjentää. https://www.lt.fi/fi/
	Vantaan festivaalit Oy	Vantaan festivaalit omistaa muutaman oman vessakontin jotka ovat muun vuoden ajan varastoituna Turussa yrityksen omalla varastolla. Festarilla nämä vessakontit sijoitellaan backstage-alueille.
Kalusteita	Cosa Nostra Oy	Pöytä-penkki-settejä, pystypöytiä ja muita kalusteita. https://www.cosa.fi
	Roudaamo Oy	Pöytä-penkki-settejä, pystypöytiä ja muita kalusteita. https://www.roudaamo.fi
Kontit ja aidat	Ramirent Oy	http://www.ramirent.fi/portal/
Sähköurakoitsija	Festivaalisähkö Oy	http://festivaalisahko.fi
Tavaroiden toimittaja/ vuokraaja	Kuntec Oy	Betonipossuja, tarvikkeita liikenteenjärjestelyyn. https://www.kuntec.fi
	Local Crew Oy	mellakka-aitaa, verkkoa, liikennejärjestelyihin tarvittavia välineitä. https://www.localcrew.fi
	MSP Event Oy	Lattiaelementtejä. http://www.msp.fi/fi/
	Ramirent Oyj	työkoneita ja -kaluja. http://www.ramirent.fi/portal/
Telttatoimittaja	Kataja Event Oy	rakentaa teltoja latioineen. https://www.katajaevent.fi
Vesihuolto	LVI Luojola Oy	juoksevan veden asennukset sekä tarvikkeet. http://putkiasennusluojola.fi
	Tapahtuman Vesi Oy	vesikalusteita sekä vedenottopisteitä. http://www.tapahtumanvesi.fi

Kaavio 4: Ruisrockin teknisen tuotannon alihankkijoita 2017 (Katja Valpas)

Vantaan festivaalit Oy on pyrkinyt vuosien varrella vähentämään tavaroiden omistamista, mutta jonkin verran nykyinenkin kalusto vaatii varastointitilaa. Festivaali varastoi pääosin backstagen työntekijöiden tarvikkeita (kipot, kupit, kulhot, hyllyköt, peilit, naulakot jne. pientavara) sekä muuta pienempää somistetta ja tarviketta joita käytetään esim. talkoalueella sekä leirinnässä.

Yrityksellä on Turussa noin 40m² kokoinen lämmin varasto sekä 100 m² verran ulkovarastointitilaa. Lisäksi Ruissalossa Rantalavan takana oleva rantavarasto joka on noin 60 m² kokoinen kylmävarasto.

4.5 Logistinen prosessi: aikataulu & työvoiman sekä rakenteiden liikkuminen festivaalialueella

Ruisrockia rakennetaan kaksi viikkoa ja puretaan noin yksi.

Aluetuotannon parissa töissä on Ruissalossa järjestäjän puolelta ensimmäisellä rakennusviikolla kymmenisen henkeä. Paikalla talkoilemassa on myös muutamia talkoolaisia. Toisella rakennusviikolla (sama viikko kuin festivaali järjestetään) työntekijöiden ja talkoolaisten määrä kasvaa radikaalisti.

Ensimmäisellä rakennusviikolla alueelle saapuu mm. aitoja, kontteja, teltoja sekä aggregaatteja, joista ensimmäiset saattavat tulla alueelle jo ennen juhannusta. Tästäkin korostuu logistinen prosessin suunnitelmallisuuden tärkeys: aggregaatti x vapautuu tapahtumasta y eikä sitä ole järkevää ajattaa Vantaan Korsossa sijaitsevan varaston kautta vaan se ajetaan suoraan tapahtumasta y Ruisrockiin, vaikka tämä tapahtuisikin jo ennen varsinaisen rakennuksen alkamista.

Isoista työkoneista sekä jätehuollosta vastaava alihankkija Valkama saapuu alueelle ensimmäisellä rakennusviikolla kuten sähköurakoitsija Festivaalisähkökin työntekijöineen. Helsingin Rock and Roll Oy saapuu alueelle toisella rakennusviikolla.

Festivaalin järjestäjän, alihankkijoiden, ruoka- ja juomapalveluiden tuottajien, promootiopisteiden yms. työntekijöiden lisäksi alueella on paikalla sadoittain talkoolaisia. Anniskelualueilla on työntekijöiden ja lukuisen talkoolaisten lisäksi esim urheiluseuroja. Festivaalisähkö ei käytä Ruisrockissa talkoolaisia. Työ on niin yksityiskohtaista

että he ovat ainakin toistaiseksi todenneet asian ohjeistamisen asiaan vihkiytymättömälle vievän liikaa aikaa.

Festivaalialueelle talkoolaiset pääsevät vain heille varatuilla talkoobusseilla, jotka ajavat suoraan huoltoalueelle. Nämä bussit kulkevat lähes ympäri vuorokauden ja mahdollistavat satojen talkoolaisten pääsyn alueelle mahdollisimman helposti. Moni talkoolainen saapuu alueelle myös pyörällä. Ruisrockin noin tuhannen talkoolaisen liikuttelu on haastellista. Jos festivaalikävijöitä ei oteta lukuun, ovat talkoolaiset Ruisrockin suurin ihmisryhmä. Työntekijät saapuvat festivaalialueelle pääsosan kimppakyydeillä.

Ruisrock miettii sekä asiakkaidensa, työntekijöidensä että talkoolaistensa palvelupolun. Tämä polku eli logistinen prosessi tulee suunnitella tarkkaan ottaen huomioon myös majoitus, työajat sekä sujuva alueelle saapuminen ja poistuminen.

Jonkinlainen ympärivuorokautinen saatavuus esimerkiksi tiettyjen työkoneiden ja niihin tarvittavan polttoaineen, toimivan internetin tai ruuan suhteen kannattaa suunnitella etukäteen koska festivaalilla työskentelee ympäri vuorokauden aina joku. Jos ei muita niin yövartijat ovat paikalla.

Etenkin purussa tapahtuvat myöhästymiset johtuvat usein huonosta ennakkosuunnittelusta tai aikataulutuksesta. Joskus järjestäjältä saattaa unohtua että myös purussa tarvitaan sähköä esimerkiksi elintarvikkeiden kylmäsäilytykseen tai vaikka jätepuhdistimien toimimiseen. Ruisrockissa on vuosien aikana selvitty ilman merkittäviä myöhästymisiä johon vaikuttaa kuiva sää sekä vuosien varrella tehtyjen virheiden korjaaminen jo ennakkosuunnitteluvaiheessa.

Alihankkijoiden työ voi olla rytmiltään erilaista. Tapahtuman ollessa käynnissä Festivaalisähkö päivystää ja pystyy hieman myös lepäämään. Anniskelijalla sen sijaan on täysi tohina päällä, osa-aikaista ja ohjeistettavaa työvoimaa on kymmenittäin ja päivät ovat intensiivisiä festivaalikansaa palveltaessa. Anniskelijan oman sisäisen prosessin on onnistuttava hyvin lyhyessä ajassa. Tässäkin korostuvat ennakkosuunnittelu ja aikaa vastaan kisaaminen.

5 HAASTATTELUT

5.1 Taustaa

Minulla oli mielessäni lukuisia alihankkijoita joita olisin voinut haastatella opinnäytetyössäni mutta keskusteltuani tilaajan kanssa kirkastui ketkä erityisesti kiinnostavat Ruisrockia. Kiinnostavan mahdollisista haastateltavista teki eritoten heidän toimintansa suuri kokoluokka sekä oletettavat logistiset haasteet festivaalikesän aikana. Kaikki mahdollisista haastateltavista kiertävät lukuisia maamme suurimpia tapahtumia kesän aikana. Mahdollisiksi haastateltaviksi valikoituivat anniskelija eli Helsingin Rock and Roll Oy, tekniikan toimittaja Akun Tehdas Oy, sähköurakoitsija Festivaalisähkö Oy sekä Ramirent Oy, joka toimittaa esimerkiksi kontteja sekä työkoneita Ruissaloon. Loppuen lopuksi haastattelin Festivaalisähköä, Helsingin Rock and Roll Oy:tä sekä Ruisrockin työntekijöitä. Toteutin haastattelut keväällä 2017. Saadakseni perspektiiviä ja vertailua Ruisrockin kokoisen festivaalin toimintaan haastattelin Provinssin tuotantopäällikköä syksyllä 2017.

Haastattelin Ruisrockista tilaaja Matti Laukkoa sekä Helsingin Rock and Roll Oy:ltä Maria Silvastoa taustahaastatteluina, joissa keräsin tietoa alihankkijoiden toiminnasta ja muuta tietoa varsinaisia haastattelujani varten. Etenkin anniskelijan onnistunut toiminta festivaaliolosuhteissa sisältää niin montaa eri tahoa ja elementtiä että taustatiedon kerääminen oli tarpeen hahmottaakseni mitä anniskelijan toiminta pitää Ruisrockissa sisällään. Anniskelija toimii festivaalin järjestäjän kanssa yhteistyössä, mutta myös aktiivisesti muiden alihankkijoiden kuten sähkön, veden sekä valaistuksen kanssa.

Haastatteluaineisto:

Festivaalisähkö Oy: Jouko Riihimaa sekä Tuomas Kotovuori, yrityksen ympärivuotiset työntekijät vuonna 2017

Helsingin Rock and Roll Oy: tuottajat Maria Silvesto sekä Niko Palokangas sekä ravintolatoimenjohtaja Nina Hartikainen.

Provinssi: Ville Koivisto, tuotantopäällikkö.

Vantaan festivaalit Oy: tuotantopäällikkö Matti Laukko sekä tuottaja Elina Tamminen.

5.2 Analyysia haastattelujen pohjalta

Tekemäni haastattelut kestivät tunnista puoleentoista tuntiin ja tein ne kasvotusten puolistrukturoituina teemahaastatteluina (Ojasalo ym. 2009, 41).

Haastatteluja voidaan pitää kohdennettuina haastatteluina joiden ominaispiirteisiin kuuluu mm se että kaikki haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen (Hirsjärvi, Hurme, 2000, 47).

Tilaaajan, Festivaalisähkön sekä HRR Oy:n haastattelujen perusteella saturaatiopiste oli saavutettu ja koin etten saanut enempää (alihankkijoiden toiminnan laajuus Ruisrockissa huomioon ottaen) oleellista tietoa joten päädyin haastattelemaan vertailun vuoksi Provinssin tuotantopäällikkö Ville Koivistoa.

Koiviston haastattelu oli avoin haastattelu. Provinssissa on alihankkijoina sama anniskelija sekä sähköurakoitsija kuin Ruisrockissakin. Provinssi järjestetään Ruisrockia edeltävänä viikonloppuna joten niin Festivaalisähkö kuin HHR:kin tulevat suoraan Provinssista Ruissaloon. Juuri tällainen kesän tiheätahtisuus tuo haasteita logistiikan onnistumiselle. Purun onnistuminen ja aikataulussa pysyminen on tärkeää logistiikan kannalta ja vaikuttaa dominoefektimäisesti seuraavaan tapahtumaan.

Rauhassa kaluston pakkaaminen olisi ihanaa mutta on mentävä aikataulu edellä (Riihimaa, haastattelu, 2017).

Alihankkijat eivät toki ole ainoita joiden kesä on ruuhkaista, vaan tiukka festarikesä vaikuttaa myös mm. festivaalien yrityskumppaneihin ja heidän logistiikkaansa.

Logistisesti Provinssi eroaa Ruisrockista selkeimmin siten että alueelle pääsee useampaa reittiä pitkin. Myös Provinssin tapa tehdä on alihankkijapainotteinen, eli kalustoa ei juurikaan omisteta (Koivisto, haastattelu, 2017).

Haastatteluissa kaikki toimijat korostivat ennakkosuunnitteluun paneutumista sekä oikeaan aikaan tekemistä. Asioiden oikeaan aikaan tekeminen korostui etenkin Festivaalisähkön haastattelussa. Varmuutta esimerkiksi purussa oikeaan aikaan asioiden tekemiselle antaa toki ennakkosuunnittelu mutta myös edellisvuosien kokemuksella on suuri merkitys.

Oikea-aikaisuus on tärkeää, on suuri työ mennä jotain jo purettua rakentamaan takaisin. Esimerkkinä jos vaikka yksi jätepuristimen luukku onkin sähkövetoja purkaessa jäänyt väärään asentoon (Kotovuori, haastattelu, 2017).

Suurin haaste on haastateltujen mukaan aikaa vastaan käytävä taistelu. Aikataulu määrittää kesäkautta sekä jokaista festivaalin rakennus-, tapahtuma- sekä purkupäivää.

Ruisrock saa kehuja alihankkijoilta toimintansa jatkuvasta kehittämisestä ja siitä että harvemmin samoihin asioihin uudestaan kompuroidaan. Pitkä yhteistyö on avainasemassa tässäkin, vaikka ennakkosuunnittelun tärkeyttä ei tule unohtaa. Kehuja saa myös aluekartan paikkansapitävyys, joka saattaa kuulostaa yksinkertaiselta mutta ei ole itsestäänselvyys monessakaan tuotannossa. (Kotovuori, haastattelu) Ajantasaisen informaation jakamisen tärkeys on tärkeää. Työni tuotoksina syntyneet ohjeet auttavat informaatioketjun katkeamattomuuden ylläpitämisessä alihankkijoita sekä järjestäjää.

Alla on kuvattuna kaavio johon on kirjattu asioita joita nousi haastattelujen analysoinnin pohjalta huomioonotettaviksi seikoiksi festivaalin logistisen prosessin ja sen suunnitelman elinkaarta ajatellen.

Kaavio 6: Festivaalin logistisen suunnitelman elinkaari (Katja Valpas)

6 LOPPUSANAT

Lähdin opinnäytetyössäni siitä oletuksesta että jokin ratkaiseva ahaa-elämys logistisen prosessin kehittämiseen tai informaation kulkuun järjestäjän ja alihankkijoiden välille löytyisi. Ruisrockin sekä sen suurimpien alihankkijoiden toiminta on yhteennivoutunutta ja harjoiteltua, josta on suuria kehittämiskohteita ei festivaalin ollessa nykyellään löydy. Tapahtumatuotannoissa kaikki liittyy kaikkeen ja festivaalin logistinen prosessi on moniulotteinen ja muuttuva palapeli, joka ei juuri koskaan tule täydelliseksi annetussa ajassa. Ruisrock on kuitenkin tässä logistisessa prosessissa hyvin lähellä valmista ja sitä yhden maamme suurimman festivaalin tuleekin olla.

Toiminnan festivaalilla tulee olla suunnitelmallista ja se pätee myös logistiikan toteutukseen. Myös tulevaisuudessa ja etenkin mahdollisten tuotantoketjuun tulevien muutoksien edessä festivaalin organisaation tulee pitää mielessä ajatus: kaikki liittyy kaikkeen. Toimintaa tulee miettiä myös logistiikan tukihyötyjen näkökulmasta jotka pitävät sisällään tuon saman ajatuksen. Työni tuotoksina syntyneet ohjeet niin tuotanto-organisaatiolle kuin alihankkijoille auttavat ymmärtämään ja muistuttavat konkreettisesti tuotteen moniulotteisesta logistisesta matkasta festivaalilla.

LÄHTEET

Fenich, George G. 2015. Production and logistics in Meetings, Expositions, Events and Conventions. Boston: Pearson cop.

Festivaalisähkö Oy:n internetsivut. Viitattu 3.11.2018. <http://festivaalisahko.fi>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hokkanen, Simo & Korhonen, Jouni & Luukkainen Martti 2010. Johdatus logistiseen ajatteluun. Jyväskylä : Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Hämäläinen, Jukka 2013. Ruisrockin voitot valuvat Vantaalle. Viitattu 6.10.2018. <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/120304-ruisrockin-voitot-valuvat-vantaalle>

Into, Markku & Komulainen, Matti & Laiho, Antero 1995. Ruisrock ensimmäiset 25 vuotta. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Koskinen, Laura 2011. Kestävä kehitys tapahtumatuotannossa - Festivaalien ekologisuus tuottajan näkökulmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma.

Mäntyneva, Mikko 2016. Hallittu projekti. Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. Helsinki: Kauppakamari

Tapahtumatuotanto läpivalaisussa - alihankkijaverkosto tapahtumaorganisaation tukena. Seinäjoki: Seinäjoen Elävän musiikin yhdistys Selmu 2015. / Viitattu 3.11.2018 https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/kulttuurijaterveys/kulttuuri/tapahtumakaupunki/WvuVCPLin/massa_tapahtumamanuaali_web.pdf

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1.-2. Painos. Helsinki WSOYpro Oy.

Ruisrock -festivaalin internetsivut. Viitattu 3.11.2018. <http://www.ruisrock.fi/fi/info>

Ruisrock –festivaalin internetsivut. Viitattu 3.11.2018.

<http://www.ruisrock.fi/fi/news/ruisrock-myytiin-loppuun-ennaetyksellisen-nopeasti-suosio-aivan-historiallista/>

Tapaninen, Ulla 2018. Logistiikka ja liikennejärjestelmät. Tallinna: Gaudeamus.

LIITTEET

LIITE 1: Festari–Suomi–Festari sanastoa

Aggregaatti= Siirrettävä laite, joka tuottaa sähköä moottorin voimalla.

Aita, korkea= ns. työmaa-aita. Pysyy pystyssä aitakivien/muiden tukien avulla. Yhden aitapalan korkeus on 2 m ja pituus 3,5 m.

Käytetään usein rajaamaan festivaalialuetta tai festivaalin sisällä alueita toisistaan kuten backstage yleisöalueesta.

Aita, matala = matalampi, omilla jaloillaan seisova metalliaita. Mitat 2,5 m x 1,1 m.

Käytetään yleensä rajaamaan esimerkiksi kulkureittejä.

Kutsutaan myös nimillä: jouha.

Aitapressu= usein valkoista, metritavarana myytävää pressua jota käytetään korkeissa festivaalialueissa näkösuojana. Kutsutaan myös nimellä: kusipressu.

Aitabanderolli= Korkeaan festivaaliaitaan kiinnitettävä banderolli, joka on festivaalin ilmeen mukaista. Tätä pyritään käyttämään useampana vuotena. Uusiokäyttö vaatii huoltotoimenpiteitä kuten pesua ja/tai kuivatusta

Bajamaja= muovinen, siirrettävä ulkokäymälä.

Harmaavesisäiliö= useimmiten ruuanlaitosta kertyvän jäteveden sijoitukseen tarkoitettu tyhjennettävä, väliakainen jätevesisäiliö (yleensä IBC-kontti). Säiliöön voi sijoittaa kaikkea muuta jätevettä paitsi ulosteita.

Jäteöljysäiliö= jäteölyn kierrätystä varten oleva säiliö, useimmiten ruuanlaitosta kertyvän öljyn sijoitukseen.

Kylmäkontti= juomien ja ruokien säilytykseen tarkoitettu kontti.

Lavapala= Lavaelementti, joka on yleensä suorakulmainen standardisoidulla yhteensuorakulmaisella kiinnitystavalla. Elementteistä rakennetaan mm. esiintymislavoja, risereita (esiintymiskorokkeita), pöytätasoja, baaritiskejä jne. Muunneltavissa eri korkuiseksi tai liikkuvaksi erilaisilla jaloilla/renkailla.

Lipunmyyntikontti= kontti jossa pitkällä sivulla useampi ikkuna asiakaspalvelua varten, konttiin pääsee tavallisen lukittavan oven kautta.

Lälläri= Radiopuhelin (lyhytaaltoradiopuhelin) jota käytetään työntekijöiden välisessä kommunikoinnissa. Eri kanavat eri festivaalin osa-alueille. Ruisrockin omalla tuotannolla käytössä yli 80 kpl, jonka lisäksi esimerkiksi anniskelulla sekä turvallisuudella on omat radiopuhelimensa.

Merikontti = tavaroiden säilytykseen, ikkunaton, kontin toinen pääty aukeaa.

PP-setti / Pöytä-penkkisetti = noin 200 cm x 68 cm kokoinen puupintainen, metallialkainen pöytä sekä siihen kuuluvat penkit 2 kpl (noin 200 cm x 25 cm).

Pystäri = eli pystypöytä jota käytetään usein ns. baaripöytänä, korkeus n 110 cm.

Rakennusaikataulu = yleensä excel-tiedosto jossa kaikki suurempi rakennukseen ja festivaalin kokonaisuuteen liittyvä. Tuotannon sisällä on olemassa myös pienempien osa-alueiden saapumis- ja rakennusaikatauluja.

Toimistokontti= toimii toimistotilana, artistien pukuhuoneena jne, konttiin pääsee tavallisen lukittavan oven kautta, kontissa on yksi tai useampi ikkuna.

LIITE 2: Tilausohje tapahtuman työntekijöille

TILAUSOHJE TAPAHTUMAN TYÖNTEKIJÖILLE

Kun tilaat tuotteita festivaalialueelle:

- Huomioithan että toimitus sekä mahdollinen nouto tapahtuman jälkeen tulee tapahtua silloin kun huoltoalueella on varastovastaava paikalla (klo 8:00–17:00).
- Jos tavara ei ole kertakäyttöistä suunnittele kuka purkaa tavaran festivaalialueelta ja toimittaa sen huoltoalueelle noutoa odottamaan.

Kerro tavarantoimittajalle:

- toimitusosoite ja –aika
- varastovastaavan yhteystiedot
- lähetä tarpeen mukaan ”toimitusohje” karttoineen

Kerro varastovastaavalle:

Ennen tapahtumaa:

- **milloin** tavara tulossa
- **mitä** tavaraa on tulossa (voiko säilyttää ulkona, mihin tavara on menossa)
- **kuka** tavaran toimittaja on (Posti, Bring, Kaukokiito tms)
- **kuinka paljon** tavaraa tulee
- **kuka noutaa** tavaran huoltoalueelta ja **milloin**

Purku:

- jos tavara noudetaan tapahtuman jälkeen huoltoalueelta:
 - o kuka tavaran huoltoalueelle toimittaa
 - o kerro varastovastaavalle, milloin tavara noudetaan (klo 8:00–17:00)

LIITE 3: Toimitusohje tavarantoimittajalle**Toimitusohje tavarantoimittajalle****TOIMITUSOSOITE:**

Huoltoalue (varastovastaava)
Kansanpuistontie 65, Turku

VARASTOVASTAAVA:

Juuso Ruissi
+358 40 123 4567

Ethän pura kuormaa ennen kuin
Ruisrockin organisaation jäsen
on antanut siihen luvan

HUOM!

Yli 15 metriä pitkillä ajoneuvoilla ajo Suikkilantien kautta
(ei Turun keskustan kautta)! Karttaohjeet alla:

1. Ajo Ruissalon saareen:

2. Tavarantoimitus Ruisrockin alueelle:

